

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati na uredništvo — naročnino, reklamacije in vse administrativne stvari pa na upravnništvo v Ljubljani, Učiteljska tiskarna, Frančiškanska ul. 6/1. Vse pošiljke je pošiljati franko. Reklamacije so proste poštnine. Rokopisov ne vračamo. Telefon uredn. 312.

UČITELJSKI TOVARIŠ

Stanovsko političko glasilo UJU. - Poverjeništvo Ljubljana

Izhaja vsak četrtek. Naročnina znaša za neorganizirane 60 Din, za inozem. 80 Din. Posamezna šte. 1'50 Din. Članstvo „Pov. UJU — Ljubljana“ ima članarino že plačano naročnino za list. Za oglase in reklamne novice vseh vrst je plačati po Din 2'50 od petih vrst. Inzeratni davek posebej. Pošt. ček. ur. 11.197.

Več samozavesti, več ponosa!

Naši državni očetje zmagujejo z rameni ob našem naporu, da v tem težkem času reakcije vzbudimo v učiteljski masi oni odpor, ki je potreben za poravnava onega, kar se nam je siloma odtrgalo vsled poplave.

Nam se odtegujejo od plače razni davki. In ko se zgodi nesreča, ki je nismo mi krivi, mesto da bi pomagala država nesrečnikom, od katerih je preteževala denar in s tem prevzela nase dolžnost čuvati jih nesreči in lajšati bedo, se je ponovno vrzla na nas in nam odvzela, kar se ji je zdelo potrebno.

S tem niso ostali poplavljeni samo oni, temveč tudi mi in to dvojni poplavljeni: poplavljeni smo z denarno sušo in z — dolgov!

In zakaj? Ker smo bojevit in nemirni v teoriji, a preveč pomirljivi in spravipljivi v praksi. Ali, ne smemo biti več trudni ne smemo biti invalidi za težko borbo, ne smemo biti dezertirji in izdajniki pred lastno vestjo v obrambi naših pravic! Naša pot mora iti naprej, ni korak nazaj!

Slabotne smo se pokazali ob redukciji plač. Zato ne pomeni za nas poplava samo izgubljene bitke, temveč izgubljeno vojsko. Ali vzlic temu moramo vsaj v poslednji uri dvigniti svoj glas, moramo povedati krivcem, da beda ruši! Sestrada množica ni še nikoli ustvarjala, temveč je rušila in razdirala!

Z nami se dobesedno povedano pomete. Smatra se nas za živino brez rena, kakor so titulirali uradniki svoječasnno znani mogotci. Zato ni nič čudnega, če je danes naše gnotno vprašanje predmet občega posmehovanja. Iz istega vzroka ni položaj učiteljstva niti malo zavidljiv. Kakor z materialne tako tudi z moralne strani učiteljstvo tlačani. Ono

je odvisno še danes od vsega in vsakogar. Niti mesto, ne služba mu nista sluzurna z zakonom. Ono službuje vkljub svoji stalnosti od danes do jutri. Zato ni čuda, če učiteljstvo izgublja voljo do vsakega dela.

Zakaj? Ker vsi oni silni in močni, ki so zrastle pod vplivom slučajev in okolnosti, v katerih so se rodili in živeli ter se dvignili do silnosti in moči in tudi s pomočjo učiteljstva, si domišljajo, žele in zahtevajo, da se jim učiteljstvo klania, da odobrava vse njih postopke in jih hvali. Ali ko se v naši organizaciji prebudi in raztegne na vsakega člana čuvstva časti in ponosa človeka, ki se mu kot takemu ni treba klaniati tem silnim in močnim, ki nima potrebe odobravati vseh njihovih postopkov in hvaliti jih, tedaj postanejo tudi ti skromni v zahtevah in žaljenji naših vrst in zahtev.

Kot proklet nosi učitelj težko breme sedaniosti, da se po velikem stradanju zaslužil boljšo usodo kakor mi jo danes dajejo; kot ne bi bil eden onih, ki daje, kar se zahteva od njega in kar se zahteva v obliki izvenšolskega dela, temveč kot bi bil zlo družbe naroda in države.

Unal je učitelj, da se mu izboljša življenje, da se mu utešijo ladi, vendar tokrat je prevaran in to hipoma, da se ni mogel pripraviti na borbo in udarec.

Zastoni so jeremiade zastoni so kletve edino nekaj nam je ostalo od tega: vedno moramo budno stražiti ono, kar imamo in ne dopustiti nikomur, da nam krati priborjene pravice. Otrsteti se moramo predvsem prevelike pohlevnosti in dvigniti stanovsko samozavest in ponos.

Molislav Rudež.

Aleksander Koprivc:

K miselni osnovi naše stanovske politike.

(Hkrati malo odgovora na svoječasni članek „Šah idejam? In vendar brez njih ni življenja!“ „Jutru“ v št. 156 z dne 11. 7. 1926.)

»Šah idejam? In vendar brez njih ni življenja!« Resnično!

Ali katere in kakšne so te ideje, brez čijih ni življenja?

Pod pojmom »ideja« posmatramo v najsplošnejšem pomenu miselno tvorbo, ki pod enovitim vidikom združuje sorodne pojme.

Zadnje in najvišje ideje zadevajo našo lastno bistvo in njegov izvor, so torej v pravem pomenu besede — religiozne.

Ta članek je prejelo uredništvo po pokrajinski skupščini, a je zaradi tehniških ovir moral izpasti iz zadnjih števil. Uredništvo.

LISTEK.

Lajovic Albin:

† Jankotu Jezeršku v spomin!

Pred štirimi tedni sem Te videl zadnjič.

Mirno in nekako vdano si ležal na svoji skromni postelji ter poslušal zvesto, kar sva se menila s Tvojo blago gospo. Tu in tam si prikimal ter dodal, kako da trpiš in kako težko da prenašaš grozne bolečine. Tolazil sem Tebe in Tvoje, kakor sem vedel in znal, čeprav sem dvomil nad Tvojim ozdravljenjem. Segel sem Ti v roke s trdno zavestjo, da se skoro zopet vidiš, da se še pogovoriva o tem in onem, kar naju je toliko zanimalo.

Medtem pa se je zgodilo drugače.

Odpotovati sem moral in baš na povratku me je v Ljubljani zadela tožna vest o Tvoji smrti. Bil sem sicer na njo pripravljen, pa me je vse eno pretresla tako težko, kakor ne vem kaj. Da sem jo zvedel le par ur prej, pa bi pohitel, da Te pospremim na Tvoji zadnji poti, da Ti na prerani gomili povem v slovo par toplih besed, da Ti zapojem s svojimi pevci »Vigred se povrne«.

Tako sem pa ob času Tvoje zadnje poti ždel skrušen v senci starih kostanjev v ljubljanski Zvezdi in mislil, mislil —

Ne vem, kedaj si bil rojen, vem pa, da so Ti stale ob postelji rojenice, ki so Ti nasule v zibelko več žalostnih kot veselih dni.

Ne vem, kako si preživel mladost, vem pa, da si izpil kelih trpljenja do dna, do zadnje kapljice.

Ne vem, kedaj in kako si dovršil učiteljske, vem pa, da si bil izboren učitelj, da si bil rojen vzgojitelj, ki ljubi svojo deco iz vsega srca in jo vzgaja s svojim svetlim vzorom.

Ne vem, kako je potekala tvoja življenjska pot, vem pa, da si imel tedaj, ko sva se seznanila, številno družinico že doraslih otrok, ki sta jih s Tvojo blago gospo vzgojila v zavedne in pridne ljudi, ki so Te oboževali in neskončno ljubili. Globoko rano Ti je zadala smrt Tvojega ljubljenege Egon, ki je končal mlado, nadebudo življenje tam nekje na Soči krvavi.

Ne vem, kje si dobil znanstvo muzike, vem pa, da si bil izboren pevec, krasen čelist, ki mu je bila godba nad vse. Nisi se menil za snežne zamete, ne za nevihte, hodil si v ljubljani Tržič ob vsakem času, da si učil ljubiti slovenske pesmice s tisto globoko ljubeznijo, ki jo pozna le božji izvoljenec muzike, kakršen si bil ti sam.

Ne vem, kje si vse sodeloval, vem pa, da si bil povsodi, kjerkoli si se poka-

in so v kolikor se nanašajo (ali pa implicirajo) na naše odnose do ekoloških faktorjev — moralne.

Bistvo ideje o moralnosti tvori težnja po popolnem »dobrem«; je torej principno odvisna od lastnega religioznega ustrojstva.

Ako naj bi bila kaka ideja o naših odnosih do družabnega obeležja opravičena in zato plodonosna, mora biti že po svojem bistvu v skladu z lastnim religioznomoralnim nazorom.

Vsak poizkus realizacije moralno neopravičenih idej, (torej idej, ki niso v označeni skladnosti), vede zato nujno v absurd.

To dejstvo nam potrjuje ves potek zgodovine.

Ideja o narodnosti v vseh svojih odnošajih vsebuje — iz učinka tradicionalnih vplivov ali iz miselnih osnov izvira — narodno zavest in zavest skupnosti psihofizičnih komponent narodnega telesa, ekološke skupnosti, iste usode, istih stremeljenj in istih narodnih svetinj. Iz te zavesti izvira domovinska ljubezen, ljubezen do lastnega naroda in hotenje, dovesti svoj narod na višino notranje in zunanje veljave; predvsem pa v čimvečjo posest moralnih vrednot in kulture.

Ideja o celokupnem kompleksu o narodnosti je torej smiselna in opravljiva tedaj, ako jo preveča duša naroda, ki si je zgradila svojo tipično, enovito kulturo v popolnem skladu in na pravem mestu v moralno-religioznem področju svoje sociološke strukture.

Zato meni odlični učenjak dr. Radosavljevič, da je »verstvo« tako ozko spojeno s srbskim narodnim imenom, z značajem, s srbskimi umotvori in s sijajno srbsko preteklostjo.

V tem prepričanju nas ipak potrjuje naš veliki Cankar, ki je, kakor doslej noben drugi, vedel prisluniti srčnemu utripu našega naroda, ko pravi:

Pavel Negoda je bil Slovenec, to se pravi, da je nosil svojo domovino s seboj. Ne samo v vseh svojih mislih, temveč v vsaki kapljici svoje krvi, v vsakem utripu svojega srca, v vsakem pogledu, v vsakem koraku. Kako ljubijo domovino drugod, ne vem. Tisti Nemec, ki ga poznam — morda poznam najslabšega — ne ljubi domovine: baha se z njo, poveličuje jo z ogabnim napuhom; podoben je ne-spametnemu zakonskemu možu, ki svojim vinskim bratom pripoveduje o doti in lepoti svoje žene. Prava ljubezen je sramežljiva, tiha, obzirna, skrila bi se rada sama sebi. Kdor razkazuje po križpotih

svojo pobožnost, je Judež; kdor je davi na očitni cesti prepeval hvalo svoji domovini, je bo drevi zatajil. Domovinska ljubezen Slovencev je stvar čisto brez primere in podobe, ne da se nikakor opisati, ob nji se neha moja in vsaka umetnost. Primerjati bi mogel to ljubezen kvečjemu z ljubeznijo do matere, do mrtve matere, ki ne sliši več nobene zakasnele molitve, nobene prošnje za tolažbo in odpuščanje, ne potrdi upanja, ki plaho kljuje v srcu. Ob bežnem spominu, v enem trenutku premeni in občuti človek vseh tisočero stopenj ljubezni, od najstrašnejše bolečine do najslajše radosti. Kdor ljubi svojo domovino, jo z enim samim objemom svoje misli obseže vso: ne samo njo, temveč tudi vse, kar je kdaj ljubil in kar bo ljubil kdaj pozneje. Zakaj ljubezen je ena sama in nerazdeljiva; v en kratak utrip srca je stisnjeno vse — mati, domovina, Bog.

Ako naj naša stanovska organizacija služi (in to mora, ako se noče izneveriti sama sebi) kulturnim svrham, ne more in ne sme drugače pojmovati narodnosti.

Bistveno različno posmatra smisel in smotre narodnosti samo (to poudarjam!) nacionalna organizacija. Kako, to nam pove z imponujočo odkritosrčnostjo »Orjuna« sama v svoji 31. šte. z dne 10. julija 1926, ko pravi:

»Orjuna mora baš radi položaja v državi kot je danes vsakomur javno na pot.

Toda s tem si danes marsikdo ni na jasnem. Eni smatrajo Orjuna za nacionalno kulturno, drugi za patriotsko, tretji za politično-strankarsko organizacijo.

Ali Orjuna ne sme biti ne ego, ne drugo, ne tretje. Da je kulturna, nacionalna organizacija, nima »raison d'eter«; naj likvidira, naj pošlje vodstvo v čisto kulturna društva in akcije v Sokole. Da je patriotsko združenje, naj se prekrsti v društva Jadranske straže in Jugoslovenske Matic. Obstoj Orjune poleg teh bi značil le cepljenje sil in nič drugega.

Se bolj pa je treba pibiti, da ni in da ne bo Orjuna sama nikoli politična stranka. To ne more biti že po svoji ideji. Orjuna pozna odkrito in ravno smer, stranka pozna kompromise in ovinke. Naj li se akcionaši danes tepejo s socialisti, jutri naj so rama ob rami v skupni listi? Orjuna je revolucionarna in borbena; stranka je evolucionarna ne borbena. Sredstva Orjune so odločna, akcijska, stranke intervenirajo, volijo, preglašujejo. Orjuna hoče doseči svoj cilj za vsako ceno s krvjo, če treba, brez ozira na vse

je Tvoja živahnost bodrila, ko smo s Teboj delili vesele in žalostne ure. Takšnega, kakršen si bil v življenju, Te ohrani Tvoj rod, a ne samo ohrani, temveč pove tudi mladini, da je živel in deloval v Križah mož, ki mu ni tako kmalu para med nami, da je živel in hotel v Križah tudi umreti naš ljubljani Janko Jezeršek.

Počivaj v miru, dragi »naš ata Jezeršek!«

Organizacija mladine in delo učiteljstva pri isti.

(Dalje.)

78. Maribor. deška meščanska šola: Podmladek je nabral za »Podporno društvo za revne učence« v Mariboru 2193.75 Din. Iz preostankov članarine in iz prostovolnih prispevkov pa je podpiral lastne součence po potrebi in je izdal v to svrhu 510.75 Din. — Na pravil je izlete na Pohorje in Koziak.

79. Maribor. I. dekliška meščanska šola: Priredile so en koncert in dve zabavi. — Napravile so majniški izlet v Kotlje pri Guštanju.

80. Maribor. II. dekliška meščanska šola: Priredile so en koncert in eno pravilčno igro s petimi in rajalnimi nastopi. — Sodelovale so pri

Vse šolske knjige in druge šolske potrebščine ima v zalogi knjigarna Učiteljske tiskarne v Ljubljani. Zahtevajte cenike!